

Wpływ wyzwań systemowych i regulacyjnych na strategię i modele biznesowe banków w Polsce

dr hab. Krzysztof Kalicki

Czerwiec 2017

Jaki powinien być Nadzór?

- Chronić sektor bankowy przed nadmiernym ryzykiem płynności, upadłości i lewaru
- Stać na straży transparentności bilansów banków
- Budować postawy skutecznego zarządzania i kontroli ryzyka
- Konsekwentnie tropić oszustwa i nadużycie prawa
- Nie powodować nadmiernych lub zbędnych kosztów, kłopotliwości
- Ochrona klientów nie może oznaczać ubezwłasnowolnienia klientów
- Odróżnić manipulację od skutków ryzyka
- Klienci nie mogą przenosić na bank skutków spełniającego się ryzyka

- Działać zgodnie z zasadą (Robert Shiller Nobel 2013 Yale, George Akerlof Nobel krytyka Ekonomia manipulacji i oszustwa na rynku) uczciwość powinna dawać większe korzyści niż nieuczciwość

- Na nowo zdefiniować pojęcia: instytucja zaufania publicznego
- Zaufanie klientów do banku a ryzyko klienta
- Rola klienta w podejmowaniu ryzyka
- Zasada równego traktowania regulacyjnego sektorów

TEZY

- System bankowy przeżywa szok regulacyjny i obciążeń fiskalnych lub parafiskalnych
- Obecna regulacje i oczekiwane regulacje mają wpływ na strategie i modele biznesowe
- Obciążenia sektora bankowego implikują negatywne zjawiska i procesy w gospodarce
- Podatek od instytucji finansowych, BFG, niepewność dotycząca CHF, podejście UOKIK, Rzecznika Finansowego, sądy pod presją polityki, negatywne realne stopy% skutkują:
  - regulacyjną absorpcją kapitału i spowolnieniem akcji kredytowej,
  - zmianami w strukturze aktywów – wzrost obligacji Skarbu Państwa
  - wycofywaniem się z wielu produktów bankowych – pochodne, produkty ubezpieczeniowe, inwestycyjne
- Bazylea IV i CRRV mogą zamknąć wielu bankom dostęp do produktów bankowych – pochodne, hedging ...
- Polska nie jest krajem preferowanym przez banki międzynarodowe – zamrożenie i wycofywanie kapitału, niska reputacja Polski
- Spowolnienie kredytowania i niski zwrot na kapitale
- Konieczne jest zachowanie spójności z praktyką regulacyjną i nadzorczą innych Państw Europy – bufory, wagi ryzyka, wyłączenia regulacyjne dla grup kapitałowych etc.
- Wychodzenie banków z Polski

Podstawy zmian regulacyjnych w Polsce i na świecie

- Wybuch kryzysu z 2007-2008 roku spowodował nagłą reakcję regulatorów na całym świecie, owocując wydaniem takich regulacji jak:
  - ✓ MiFID (UE)
  - ✓ EMIR (UE)
  - ✓ CRD / CRR (UE)
  - ✓ Dodd-Frank (US)
  - ✓ Volcker (US)
  - ✓ German Bank Separation Act (DE)
  - ✓ FATCA, MAD, AML, Common Reporting Standard
  - ✓ Consumer Credit Directive 2008, Directive on Consumer Rights 2014, Consumer Protection and Supervision Directive, Insurance Distribution Directive 2016, Regulacja U, PRIIP - Package Retail and Insurance-based Investment Products 2014, Mortgage Credit Directive 2016
  - ✓ SEPA2012, PAD2014, Payment Service Directive2002, PSDII2015
  - ✓ Podatki : Financial Transaction tax, Polska podatek Bankowy, kary 235 mld \$
  - ✓ Do 2016 roku UE wprowadziła 2009-2014 41 aktów prawnych i to jest czas aby nie produkować nowych ale zastanowić się nad skutecznością i celowością starych
- Regulacje te mają wzmocnić odporność sektora bankowego tak, aby kryzysy podobne do tego sprzed dekady nie miały prawa się powtórzyć

Stale zwiększająca się liczba regulacji

- Obecnie obserwowane jest negatywne zjawisko w postaci „domiaru” regulacyjnego, powodującego efekty odwrotne od zamierzonego
- Nadmierna liczba regulacji powoduje, że banki nie są w stanie dłużej ponosić kosztów ich wdrażania, bez znaczącego uszczerbku na wyniki finansowe
- Preregulowanie rynku obserwowane jest nie tylko w Polsce, ale również na terenie Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej
- Przeciwdziałając temu zjawisku, w ostatnim czasie Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej zapowiedział nie tylko rewizję ale i uchylenie Dodd-Frank Act, który został określony przez służby administracyjne Białego Domu jako „tragiczna regulacja”, która „paraliżuje gospodarkę”, zamiast przeciwdziałać przyszłym kryzysom finansowym
- Donald Trump chce apelować 2300 stron Dodd-Frank Act Demokraci to legislative Godzilla. Podnosi się, że Consumer Financial Protection Bureau wprowadziło 19 statutów chroniących konsumenta
- Dodd-Frank Act dla 11 agencji nadzorujących w USA przekroczą kwotę 1,2 mld USD w ciągu ostatnich 3 lat
- Ocenia się, że Bazylea IV zmieni wartość aktywów ważonych ryzykiem od 18-30% co się przełoży na potrzebę wzrostu kapitału od 210-410 mld EUR, czyli koszt roczny od 21-41 mld EUR
- Środki zainwestowane w modele IRBA zostaną w dużej mierze utracone – w 2021 roku 55% banków ma mieć standardowy model w 2025 roku 75%
- Pytanie czy krańcowy poziom bezpieczeństwa banków i klientów nie jest zbyt niski w stosunku do krańcowego kosztu wdrażanych regulacji

Wyzwania regulacyjne dla bankowości globalnej

źródło: BCC

STAŁA EKSPANSJA REGULACJI

697 STRON REKOMENDACJI KNF

Ilość przepisów, do których banki muszą się dostosować

➤ Liczba stron nowych aktów do wdrożenia na przykładzie MiFID 2

MiFID 2 i MiFIR – 210 stron

Akty implementujące oraz akty delegowane, stanowiące integralną część pakietu
- około 500 stron

Wytyczne (guidelines) - 310 stron, przy czym same wytyczne dotyczące raportowania transakcji to książka o objętości 290 stron

Q&A - około 250 stron

Razem pakiet MiFID 2 to ponad 1 250 stron aktów prawnych, wiążących bezpośrednio albo koniecznych do zaimplementowania w lokalnym ustawodawstwie

Domiar regulacyjny to również domiar raportowy

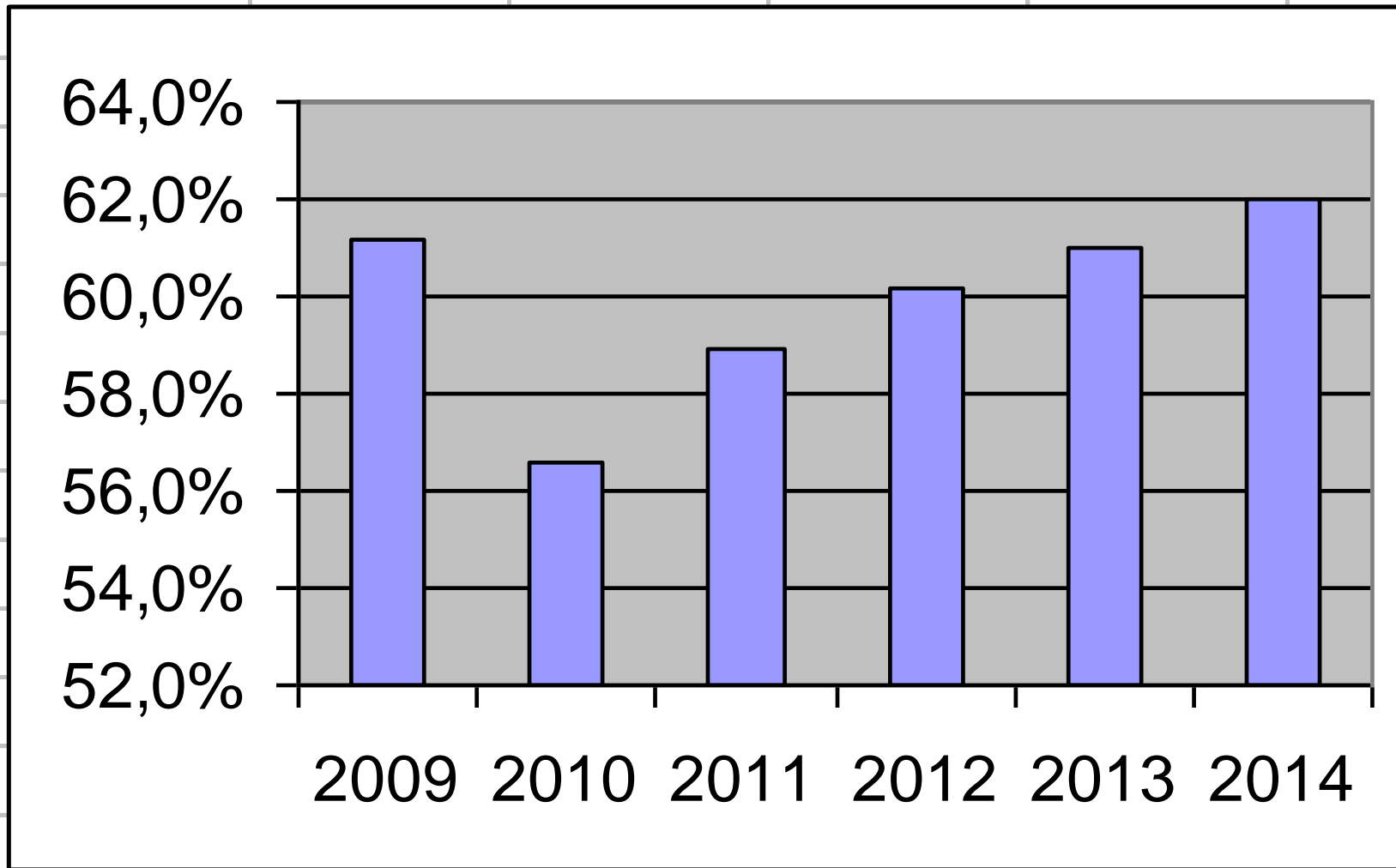
- Liczba stron nowych aktów do wdrożenia na przykładzie CRD IV / CRR
  - **CRD IV i CRR** – 480 stron
  - Dodatkowo dochodzą do tego **akty implementujące oraz akty delegowane**
- Domiar raportowy – Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. ustanawiające wykonawcze **standardy techniczne** dotyczące **sprawozdawczości nadzorczej** instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 - ma 1047 stron i zawiera 17 załączników, z których większość musi być wysyłana do organów nadzorczych w trybie kwartalnym
- **Sam Załącznik I**, dotyczący funduszy własnych, zawiera 29 arkuszy do wypełnienia, łącznie 1 500 wierszy - to tylko jeden z załączników, których na chwilę obecną jest ponad 20
- W ramach EMIR 330 giełd informuje na temat 35 milionów instrumentów

KOSZTY REGULACJI - IMPLIKACJE

- Około 10% kosztów całkowitych banku
- IT 57%, Finanse 28%, Ryzyko 14%, Hurtownie danych 7%, oraz audyt, compliance
- Wnioski: wzrost współczynnika kapitałowego od 2% do 6% powoduje wzrost spreadów od 14 bps do 25 bps
- Wzrost płynności o 25% w stosunku do obecnego poziomu daje wzrost spreadów od 26 bps-78bps
- Łącznie wzrost kapitału od 2% do 6% oraz wzrost płynności od 25% do 50% w stosunku do dziś daje szacowany wzrost spreadów od 40 bps do 103 bps
- Banki nie radzą sobie z obniżaniem kosztów w UE rosną 2% rocznie, głównie regulacyjne
- Koszty Basel III około 0,05-0,15% spadku GDP
- Wzrost spreadów bankowych o 15 bps
- Każdy wzrost kapitału o 1% daje zmniejszenie usług 0,09%, a wzrost wymagań płynności obniża usługi bankowe o 0,08%
- Nancy Masschelen – **obsesja regulatorów** w zakresie kapitału i wypłacalności a **kryzys zaczął się od płynności**, ale współczynniki to tylko element układanki inne to governance i risk management – nie ma związku między kapitałem a płynnością, ten sam współczynnik nie musi pasować do wszystkich

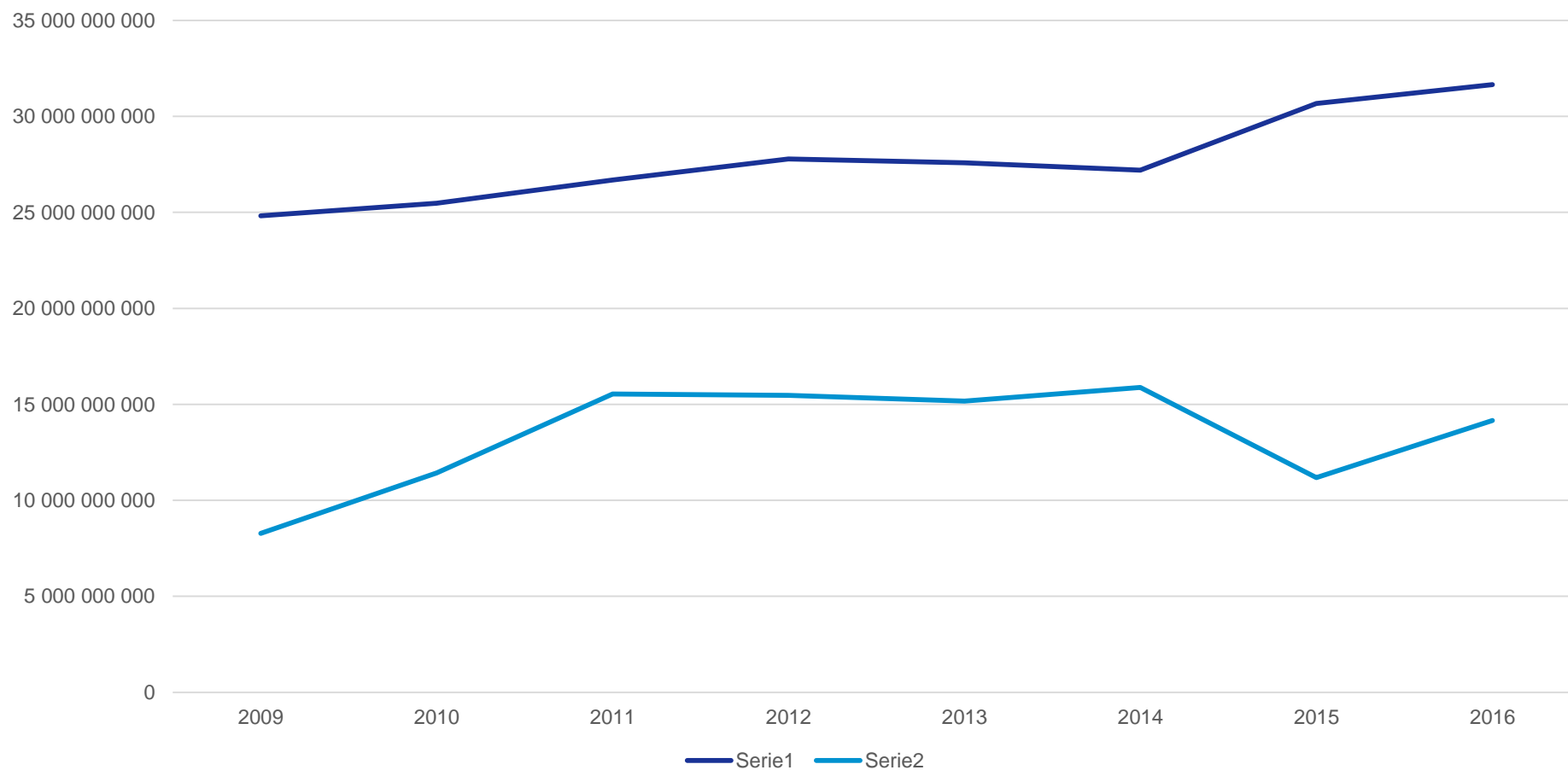
SYSTEMATYCZNY WZROST KOSZTÓW DO DOCHODU

COST/INCOME RATIO 20 LARGEST BANKS EU

Banki zmuszone zostały do regularnego cięcia kosztów w związku z obciążeniami regulacyjnymi

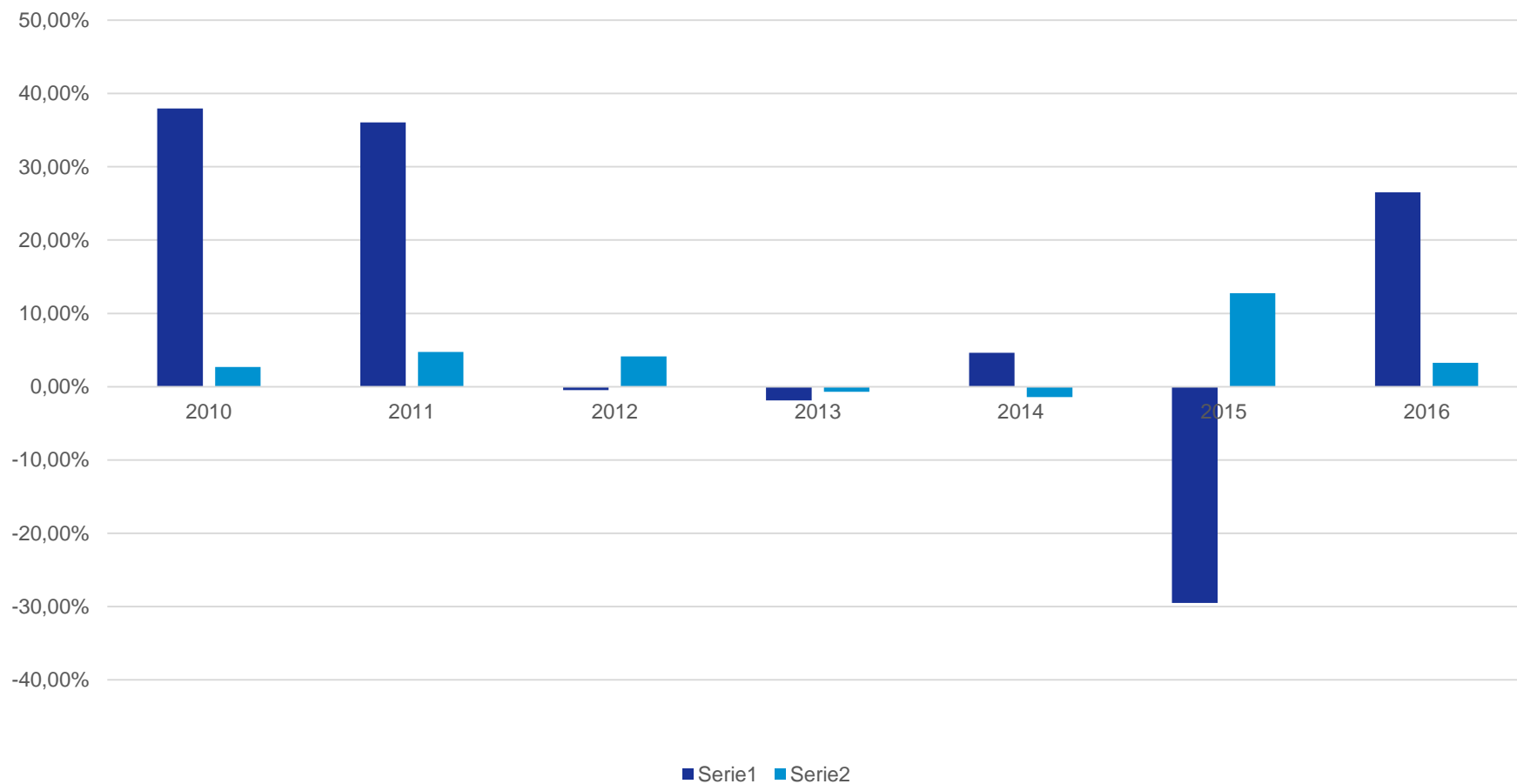
KOSZTY DZIAŁANIA I WYNIKI NETTO BANKÓW

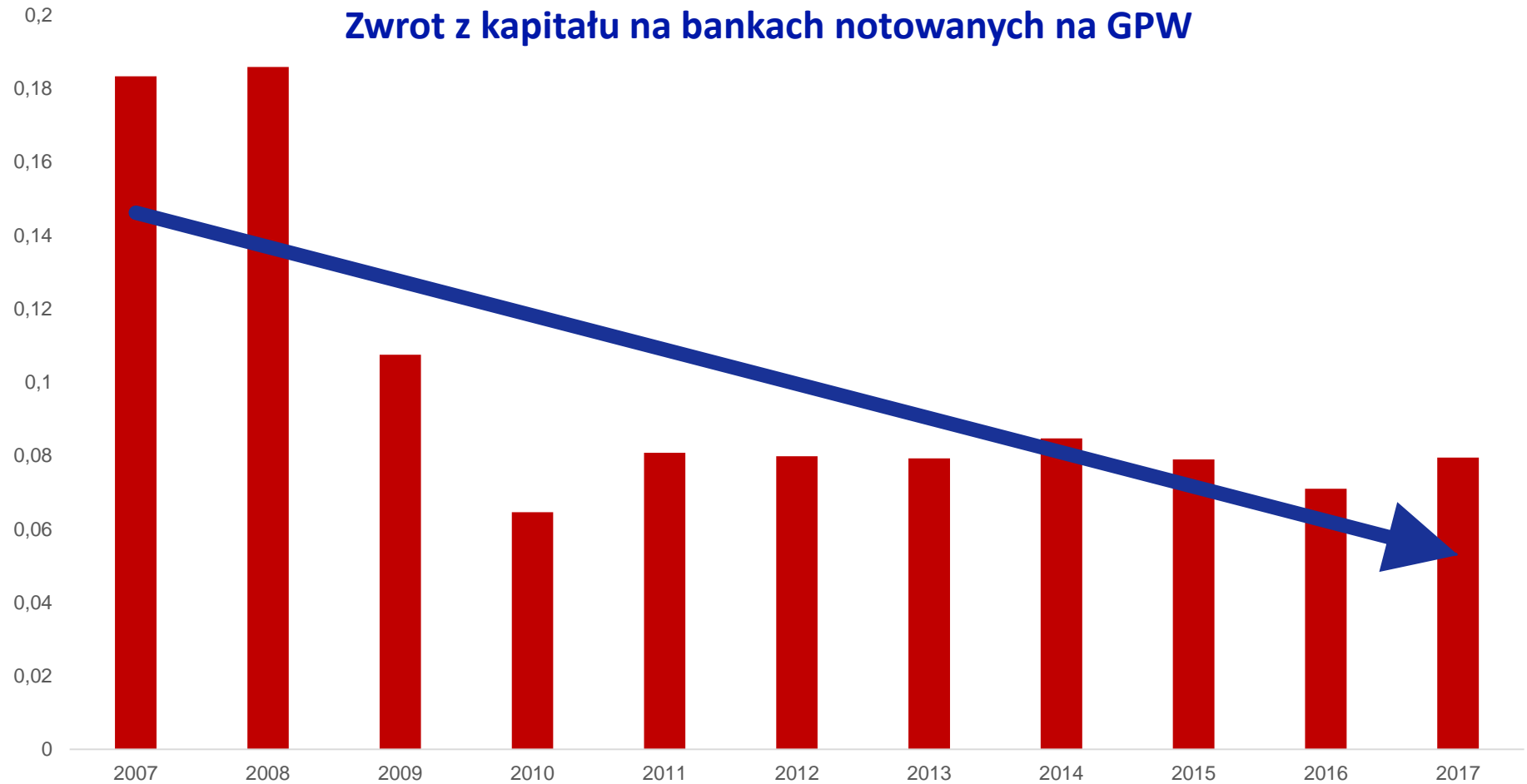
źródło: KNF, dane miesięczne dotyczące sektora bankowego

Wielokrotnie dynamika kosztów znacznie szybsza od dynamiki wyniku netto

DYNAMIKA KOSZTÓW I WYNIKU NETTO W BANKACH

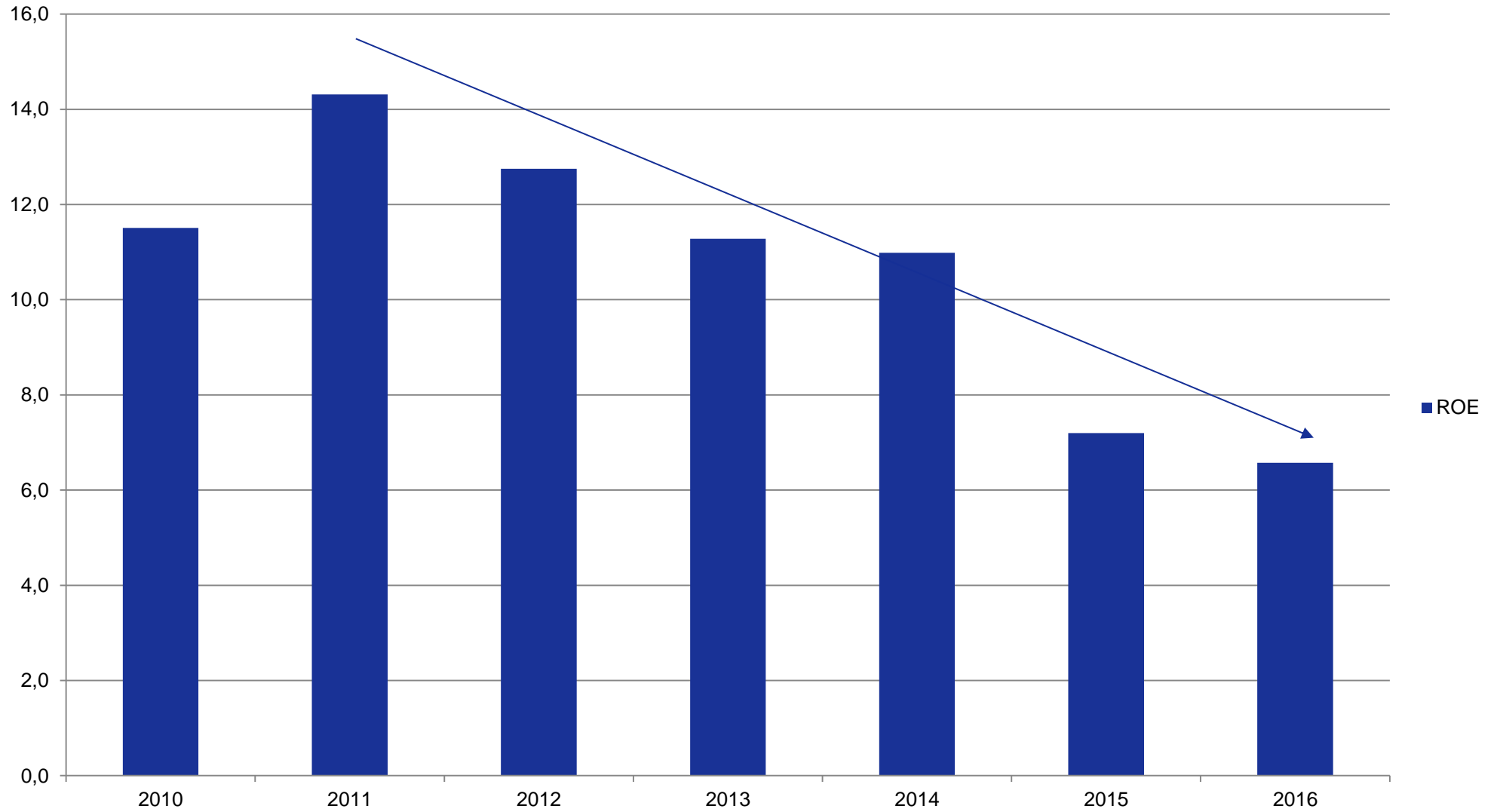
Zwrot z kapitału (ROE) sektora bankowego w Polsce

źródło: stooq.pl

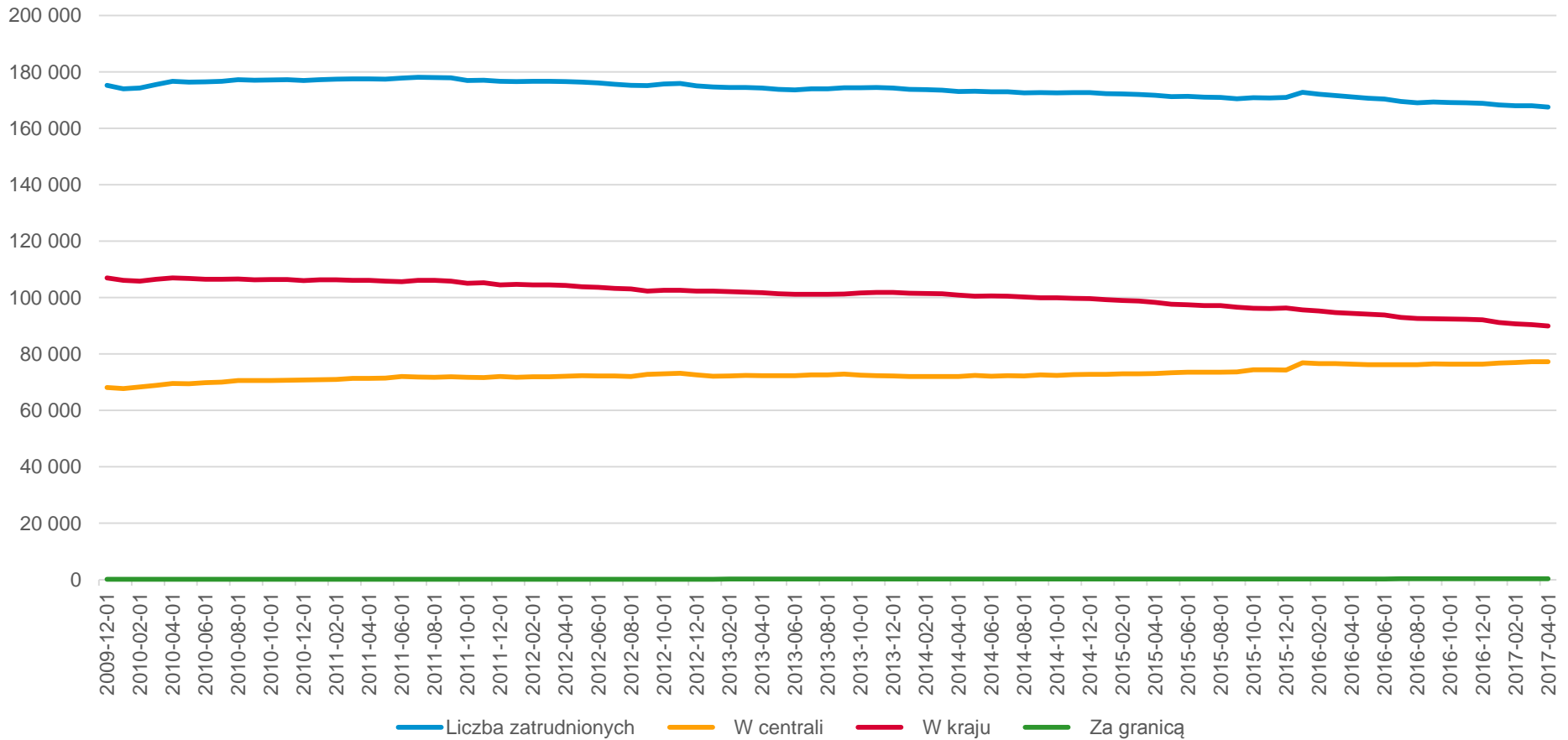
ROE W SEKTORZE BANKOWYM

ROE

Domiar regulacyjny powoduje systematyczny spadek zatrudnienia

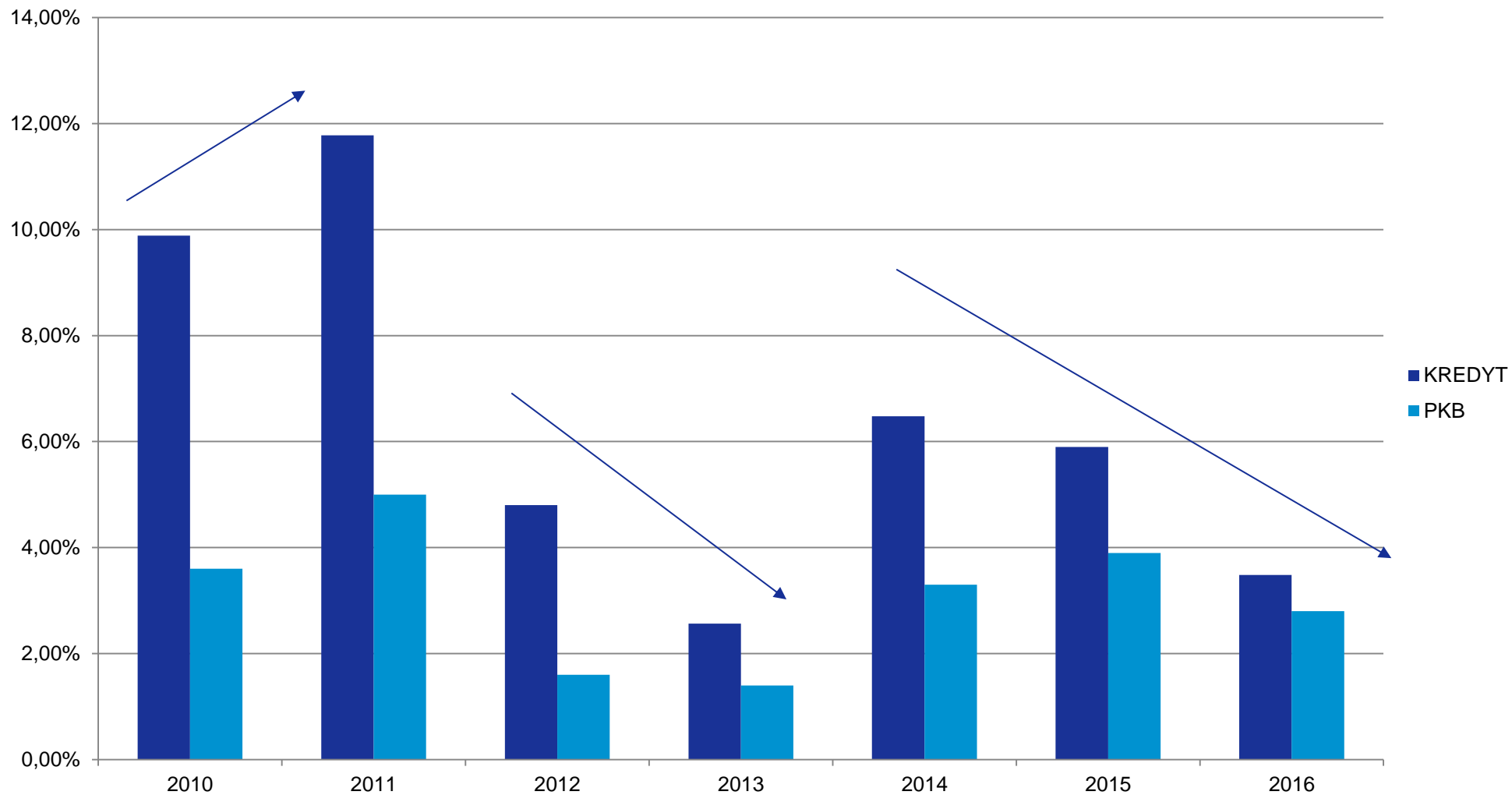
Zatrudnienie w sektorze bankowym (lata 2009 - 2017)

źródło: KNF, dane miesięczne dotyczące sektora bankowego

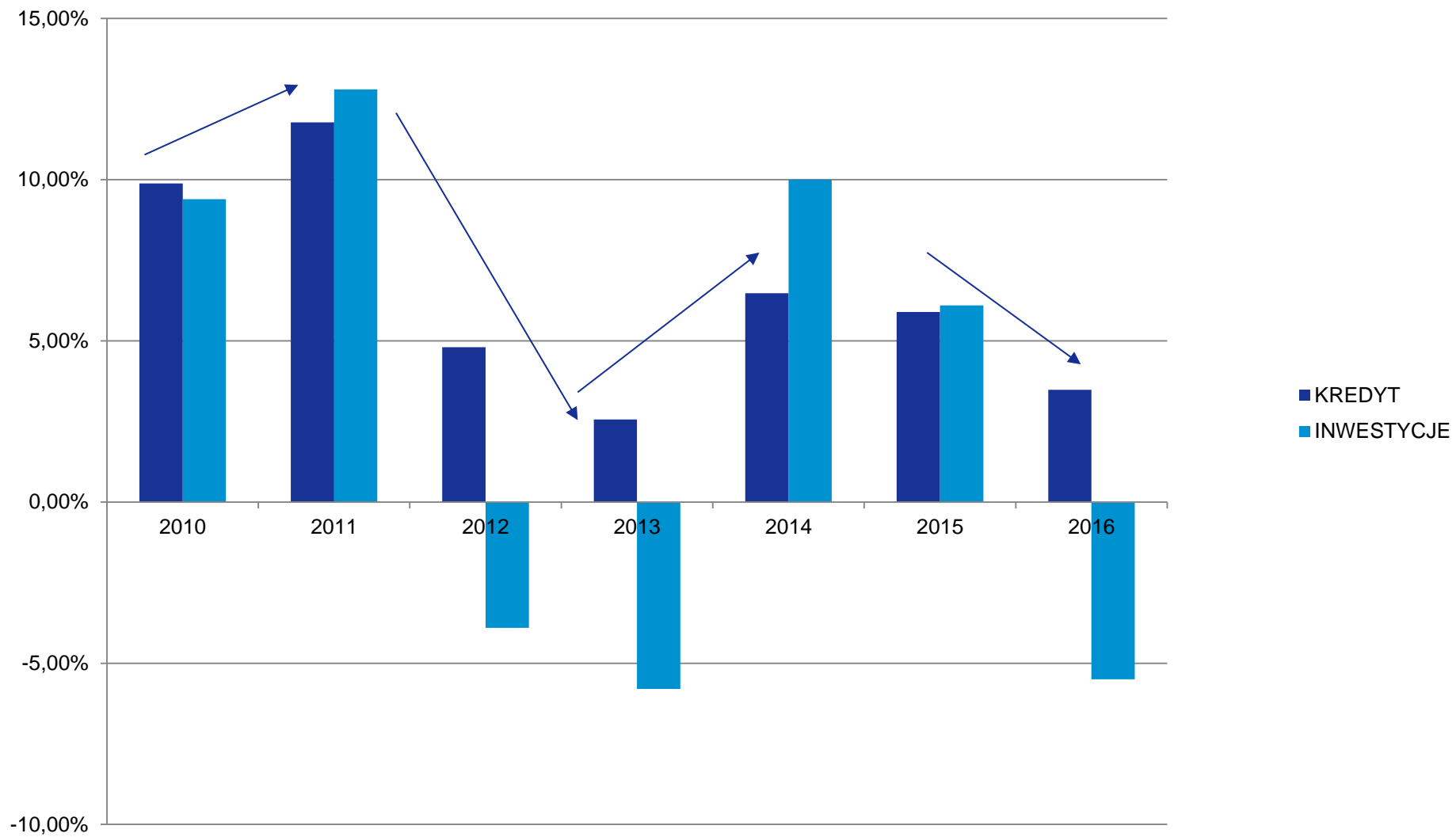
WZROSTU KREDYTU I PKB W %

RELACJA

KREDYT/PKB = 2,7   2,4   3,0   1,8   2,0   1,5   1,2

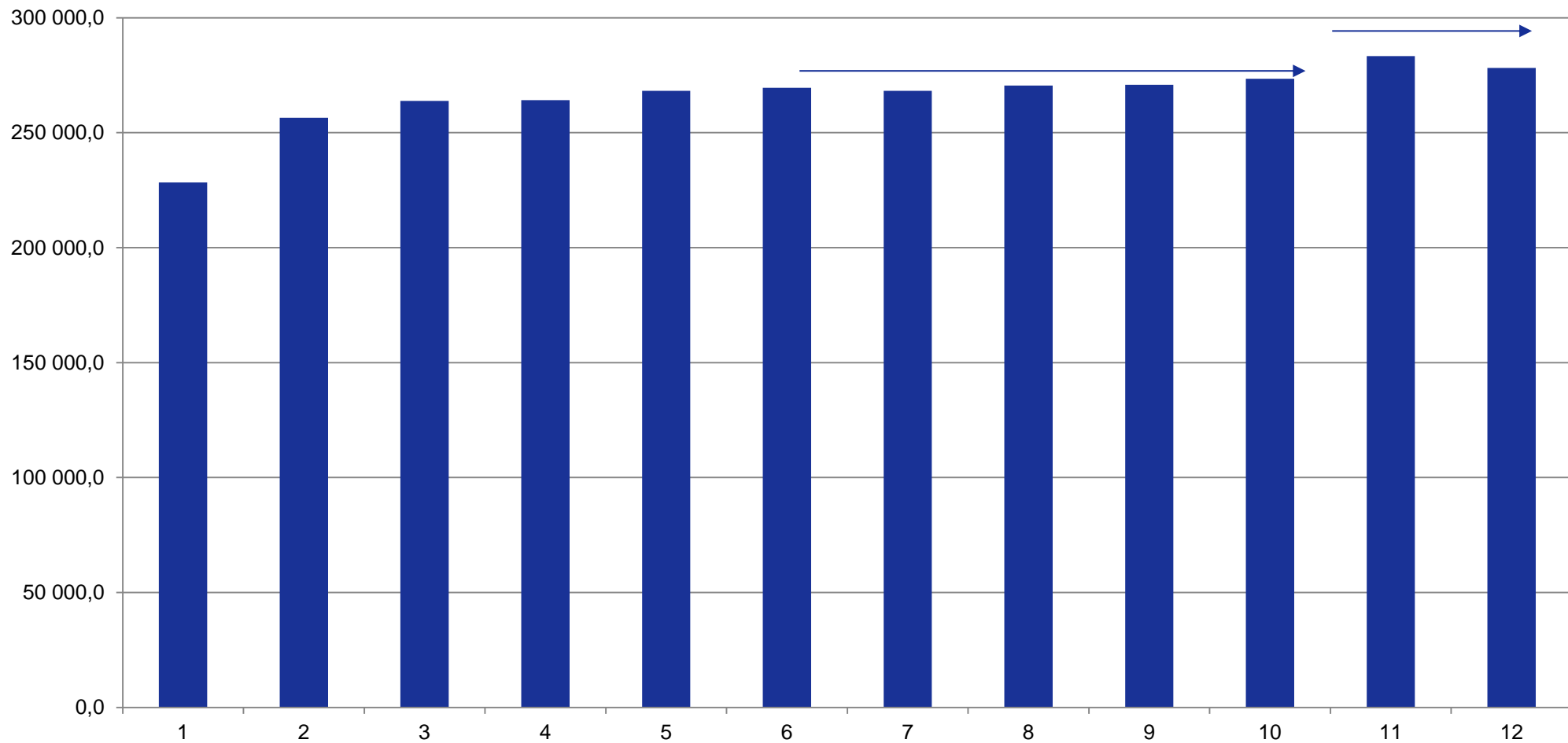
WZROST KREDYTU I INWESTYCJI W %

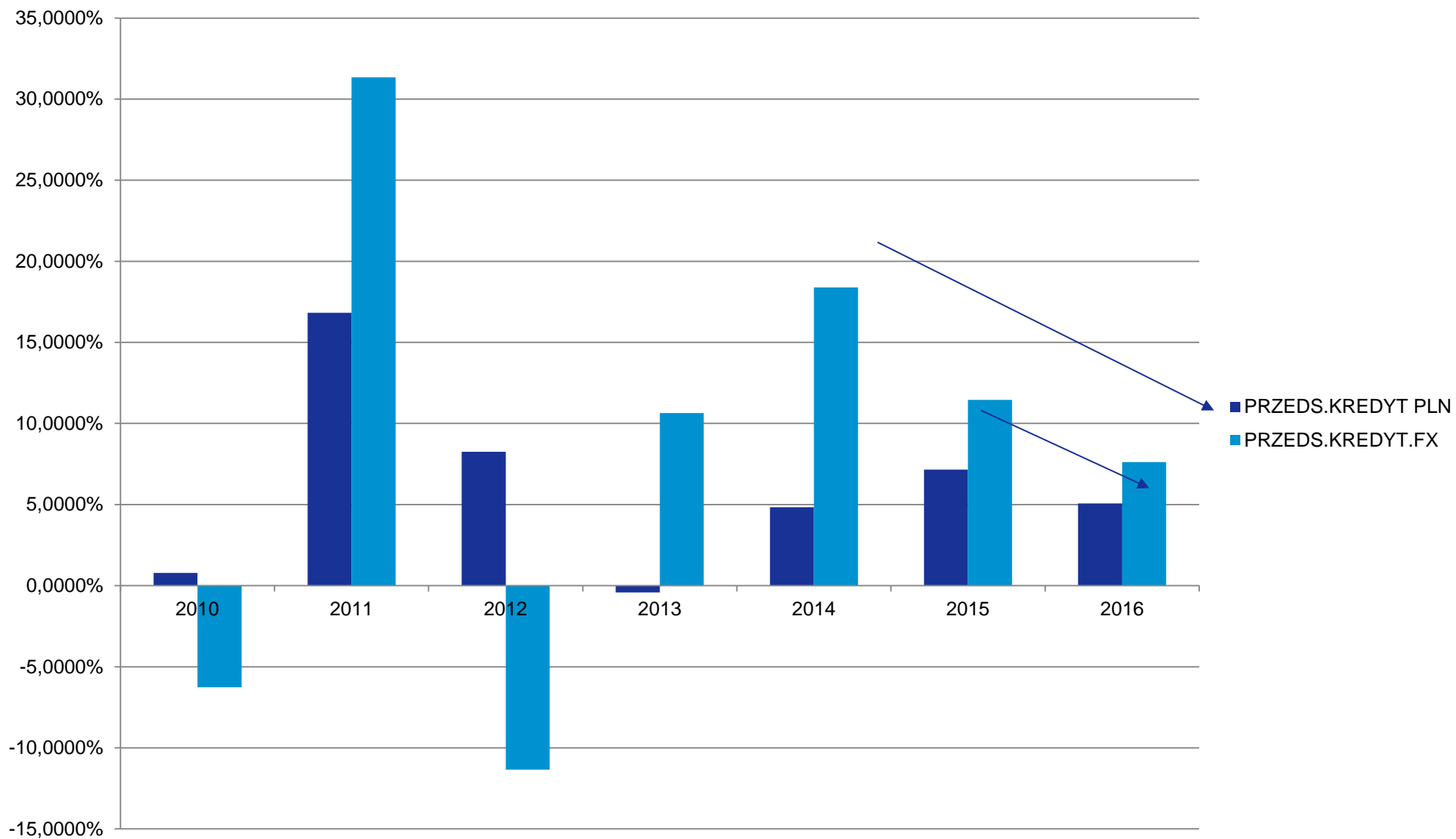
WARTOŚĆ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH SEKTORA PUBLICZNEGO W AKTYWACH BANKÓW

WZROST PORTFELA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH W 2016 ROKU WYNIÓŚŁ 31,2%

PAPIERY WARTOŚCIOWE SEKTORA PUBLICZNEGO

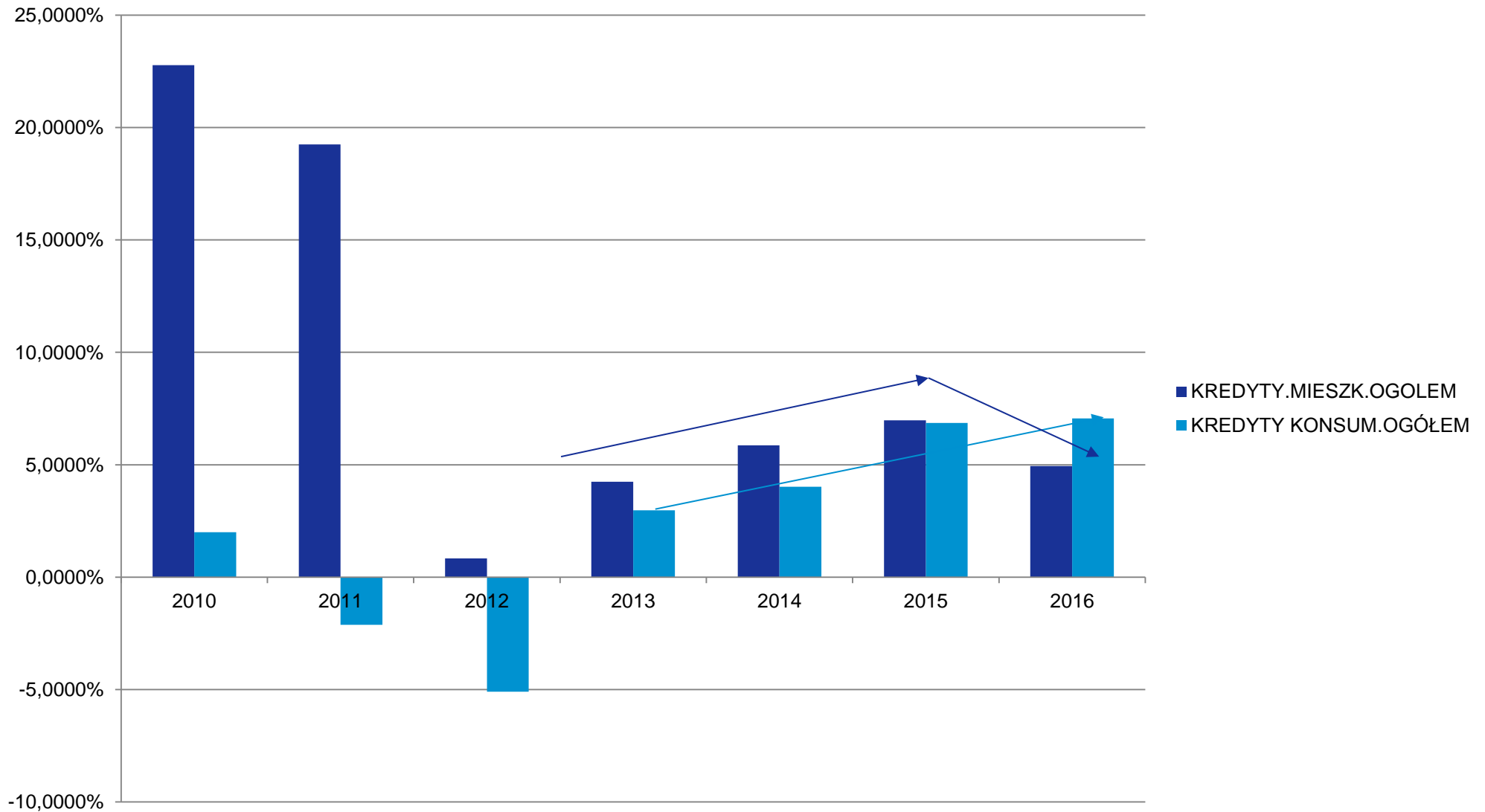

STOPA PRZYROSTU KREDYTÓW DLA PRZEDSIĘBIORSTW

STOPA PRZYROSTU KREDYTÓW DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

KREDYTY LUDNOŚĆ

ZAGROŻENIE POLITYKĄ BANKÓW CENTRALNYCH

- QE, LTRO - J.Stiglitz, „flood of liquidity” „transfuzja do pacjenta z popękkanymi żyłami”
- Spadające oszczędności w gospodarce – ujemne stopy procentowe
- Zagrożenie dochodowości banków przy ujemnych stopach procentowych
- Zła alokacja aktywów – zakupy papierów wartościowych w ramach QE podnoszą wartość obligacji ponad rzeczywistą wycenę
- Zagrożenie dla aktywów banków centralnych
- Spowolnienie reform sektorów publicznych ; deficyty w UE sumy państw deficytowych są większe od państw nadwyżkowych
- QE może wyzwolić kolejną bańkę spekulacyjną na rynku aktywów
- Udział sektora bankowego w finansowaniu spada na rzecz mniej regulowanych sektorów – funduszy, telecom etc.

Martin Wheatley former head of FCA....“CEO’s spend 70% of their time thinking about regulation & compliance”

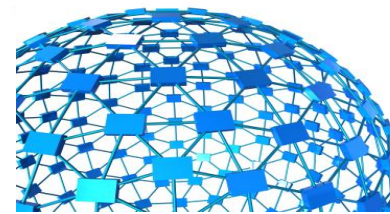
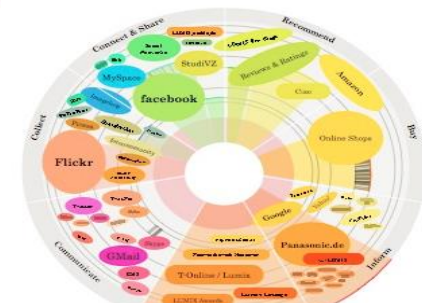
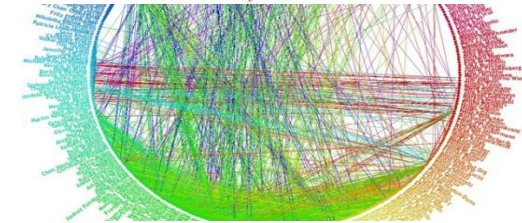
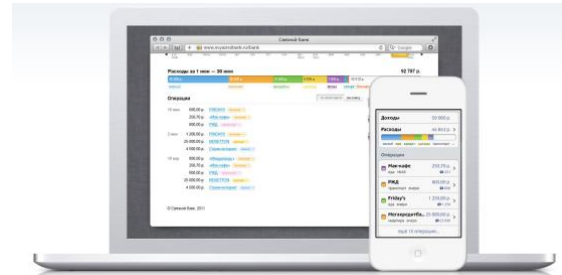
BASEL IV

- W 2016 roku **Bazylea planuje zmiany w kapitałach**. Cel wyeliminowanie dowolności i ujednoczenie kryteriów wyceny ryzyka i kapitałów. 2018-2020 **Standardowe wagi ryzyka**, standardowy model ryzyka operacyjnego, kredytowego dla dużych korporacji i instytucji finansowych, CVA – duże niezadowolenie Europy. Utrata wrażliwości na ryzyko i zła dyslokacja Risk Weighted Assets. Efekt wzrost kosztów kapitału:
- Europa CT1 wzrost o 250 bps od RWA o 20% (100bps ryzyko kredytowe, 80 bps operacyjne, 20bps ryzyko rynkowe i 40bps IFRS-9), niektórych europejskich RWA nawet wzrost o 50% - włączając efekt IFRS-9
- Japonia wzrost RWA 10%, ale RWA dla akcji w holdingach do 250% ze 120-160%,
- USA 0%, w USA baki odgrywają mniejszą rolę
- To jest równowartość 3 letnich zysków. To grozi stabilności finansowej banków i brakiem wzrostu
- Z obecnej wartości **12,5% CT1** – obniżenie -1% Credit RWA, -0,2% Market RWA, -0,8% operacyjne RWA, capital -0,1%, IFRS-9 0,4% wynik **CT1 10,3% ceteris paribus**
- Odchodzi się od IRBA do standardowych narzutów
- Karl Schiller MF RFN 1966-72: Stabilność nie jest wszystkim, ale bez stabilności wszystko jest niczym – Stability is not everything, but without stability' everyone is nothing
- Niby zasada Read my lips no new taxes , a rzeczywistości wysokie wymagania kapitałowe to dodatkowe podatki nakładane na sektor bankowy
- Banki są handlowane na giełdach przy 0,81*PTBV 9,6*PE ROTE 8,6%
- Lord Hill europejski komisarz do Stabilności finansowej – financial stability is a prerequisite for growth. „I want to be more proportionate –more ambitious about reducing reporting and disclosure requirement”

WYZWANIA TECHNOLOGICZNE

Mobile banking/remote services
Nowe narzędzia płatności
Geolokacja serwisów
Serwisy społecznościowe
Nowe interfejsy
Big data
Systemy wspierania decyzji
Nowe systemy identyfikacji
Działania w chmurze
Wielodostępowość
Wirtualne desktopy
Software działający w sieciach
Zapobieganie cyberatakom

WYZWANIA TECHNOLOGICZNE

Wpływ na biznes (pierwsza kula w plecy)

Ryzyko technologiczne

Mobilność (remote, nowa generacja, geolokacja)

Kanały socjalne

Dane analizy (big data, innowacyjne scoringi, systemy decyzyjne)

Umiejętności klienta (WEB, digitalna autentykacja, integracja kanałów, narzędzia)

Zaawansowana samoobsługa (STP, automatyzacja)

Bankowosc to technologia

12.7 mld USD zainwestowane w startupy fintech w ciągu ostatnich 4 lat

1/3 rozwiązania płatnicze

1/3 rozwiązania transferów P2P

1/3 analiza danych

Patrząc na środki zainwestowane w startupy technologiczne, zajmujące się zagadnieniami z zakresu finansów, łatwo zauważyć że 2/3 zagadnień dotyczy płatności. To może stanowić poważne wyzwanie dla banków. Na tym polu banki mogą spodziewać się dużej konkurencji – szczególnie że regulator europejski promuje dostęp zewnętrznych podmiotów do kont bankowych (PSD2 wymóg dostępu dla PSP do infrastruktury banków). To stwarza duże wyzwanie ale i szanse dla banków – interakcje z firmami FinTech posiadającymi dostęp do technologii, pomysły na aplikacje, które wykorzystując informacje zgromadzone w bankach zaspokajają potrzeby konsumentów czy firm (przykłady: analiza zwyczajów zakupowych prowadzące do optymalizacji finansów osobistych, automatyczny scoring kredytowy bazujący na analizie wydatków i rekomendacjach zaufanych osób czy też automatyczne wyszukiwanie okazji inwestycyjnych). Banki zaczynają w tym kontekście inwestować w budowy otwartych interfejsów umożliwiających w przyszłości integracje z firmami które w bezpieczny sposób będą realizowały podobne pomysły bazujące na danych zgromadzonych na kontach Klientów.

NIEZWYKŁOŚĆ POSTĘPU

Postęp technologiczny związany z internetem jest niezwykle

Możliwy jest mobile banking, samouczące się algorytmy

Predyktywne analizy

Humoidalne roboty (hologramy)

Biometria, kryptografia,

Handel algorytmiczny, sztuczna inteligencja

Skutki -> zmiany kulturowe i techniczne – tworzenie się pokoleń X,Y, Z..

Ale też stagnacja doświadczenia klientów i pogarszająca się dochodowość na kliencie

Rosnące niezadowolenie klientów z banków

Customer Experience Index rośnie głównie w Europie

Centralnej i Wsch. W większości krajów liderów maleje